

Regeringens proposition

1977/78: 83

om tillämpning i fråga om Sydafrika av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner;

beslutad den 29 december 1977.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

STAFFAN BURENSTAM LINDER

Propositionens huvudsakliga innehåll

Förenta Nationernas säkerhetsråd har den 4 november 1977 antagit en resolution med beslut om vissa sanktioner mot Sydafrika. Till efterkommande av resolutionen har regeringen den 15 december 1977 förordnat att lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner skall tillämpas i fråga om Sydafrika. I propositionen föreslås att riksdagen godkänner regeringens förordnande.

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-12-29

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Ullsten, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Burenstam Linder

Proposition om tillämpning i fråga om Sydafrika av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner.

Enligt Förenta Nationernas stadga (prop. 1946:196) kan FN:s säkerhetsråd under vissa förhållanden antaga resolutioner om sanktioner av icke militär art för upprätthållande av internationell fred och säkerhet. Sådana resolutioner kan ges formen av beslut eller rekommendation. Stat som är medlem i FN är enligt FN:s stadga skyldig att godta och verkställa säkerhetsrådets beslut om sådana sanktioner. En rekommendation av rådet om sanktioner är däremot en uppmaning till medlemsstaterna utan beslutets bindande kraft.

För att ge regeringen möjlighet att snabbt vidta åtgärder i den mån sådana påkallas med anledning av beslut eller rekommendation som har meddelats av Förenta Nationernas säkerhetsråd antogs år 1971 lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner. Denna lag är en s. k. fullmaktslag som formellt är i kraft men som endast kan tillämpas för att fullfölja säkerhetsrådets beslut eller rekommendationer. Det ankommer på regeringen att föreskriva att lagen skall tillämpas. Har lagen satts i tillämpning ger den regeringen bemyndigande att införa olika sanktioner t. ex. förbud mot export till eller import från blockerad stat.

Föreskrift om tillämpning av lagen skall underställas riksdagens prövning inom en månad från utfärdandet, eller om riksmöte inte pågår, inom en månad från början av nästkommande riksmöte. Om underställning inte sker inom angiven tid eller om riksdagen inte inom två månader godkänner regeringens föreskrift förfaller denna.

Regeringen har tidigare genom förordningen (1971:177) om tillämpning i fråga om Rhodesia av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner¹ förordnat att 3 §, 4 § 1, 3 och 4, 5–8 §§ samt 15 § nämnda lag skall äga tillämpning med anledning av vissa resolutioner av säkerhetsrådet rörande Rhodesia (jfr prop. 1971:77, UU 11, rskr 167). Samtidigt har regeringen i kungörelsen (1971:178) om vissa sanktioner mot Rhodesia meddelat vissa förbud m. m. i enlighet med säkerhetsrådets resolutioner.

Förenta Nationernas säkerhetsråd har med anledning av den sydafrikanska regeringens apartheidpolitik och de därav föranledda förhållandena i Sydafrika i olika resolutioner uppmanat alla stater att hindra vapenleveranser o. d. till Sydafrika. Den 7 augusti 1963 uppmanade rådet alla stater att upphöra med försäljning och transport av vapen, ammunition och alla slags militära fordon till Sydafrika. I en resolution den 4 december 1963 uppmanades alla stater vidare att upphöra med försäljning och transport av utrustning och materiel för tillverkning och underhåll av vapen och ammunition i Sydafrika. Uppmaningarna i dessa båda resolutioner bekräftades av säkerhetsrådet i en resolution den 18 juni 1964. I de tre nu nämnda resolutionerna framhöll rådet, att situationen i Sydafrika allvarligt stör internationell fred och säkerhet. Den 23 juli 1970 antog rådet ytterligare en resolution om vapenembargo mot Sydafrika, vari rådet uttalade att situationen i landet utgör ett potentiellt hot mot internationell fred och säkerhet. I resolutionen bekräftades 1963 och 1964 års rekommendationer och uppmanades alla stater att stärka vapenembargot genom vissa åtgärder. Staterna rekommenderas vidare att inte leverera fordon och utrustning att användas av Sydafrikas krigsmakt eller paramilitära organisationer, att upphöra med leveranser av reservdelar till sådana fordon och sådan utrustning samt att återkalla alla licenser och militära patent som har beviljats den sydafrikanska regeringen eller sydafrikanska bolag för tillverkning av vapen och ammunition, luftfartyg och örlogsfartyg eller andra militära fordon och att avhålla sig från att vidare bevilja sådana licenser och patent. Vidare rekommenderades staterna att hindra investeringar eller tekniskt bistånd för tillverkning av vapen och ammunition, luftfartyg och örlogsfartyg eller andra militära fordon. Alla de nu nämnda resolutionerna är av rekommenderande natur och således formellt inte bindande för staterna.

Sverige har emellertid för sin del såtillvida uppfyllt rådets resolutioner att tillstånd till export av krigsmateriel till Sydafrika undantagslöst vägrats. För utförelse av krigsmateriel krävs nämligen tillstånd av chefen för handelsdepartementet eller av regeringen. I kungörelsen (1949:614) angående förbud mot utförelse från riket av krigsmateriel anges genom en uppräknning vilka slag av materiel som här skall anses vara krigsmateriel. Vidare fordras i vissa fall där materielen kan ha fredlig användning, exempelvis vissa fordon, att den för att klassificeras som krigsmateriel skall vara utformad för militärt bruk.

¹ Förordningens rubrik ändrad genom SFS 1977:1128.

Säkerhetsrådet antog den 4 november 1977 en resolution innefattande bindande beslut om sanktioner mot Sydafrika beträffande bl. a. vapenexport. Resolutionen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

I resolutionen uttalar rådet inledningsvis sin allvarliga oro för att Sydafrika står på tröskeln till att framställa kärnvapen. Vidare uttalar rådet sitt starka fördömande av den sydafrikanska regeringen för dess förtryck, dess utmanande vidmakthållande av apartheidpolitiken och dess angrepp mot angränsande självständiga stater. Rådet erinrar också om sina tidigare resolutioner angående ett frivilligt vapenembargo mot Sydafrika och säger sig vara övertygat om att i första hand ett obligatoriskt vapenembargo behövs tillgripas av alla stater mot Sydafrika.

Säkerhetsrådet, som förklarar att det handlar med stöd av kap. VII i Förenta Nationernas stadga, fastslår i paragraf 1 i resolutionen att med beaktande av den sydafrikanska regeringens politik och handlingar Sydafrikas förvärv av vapen och liknande materiel utgör ett hot mot upprätthållandet av internationell fred och säkerhet.

Paragraf 2 i resolutionen innehåller beslut om att alla stater skyndsamt skall upphöra med att förse Sydafrika med vapen och liknande materiel, däri inbegripet bl. a. halvmilitär polisutrustning samt att de också skall upphöra med att tillhandahålla utrustning och förnödenheter samt med att bevilja licenser för tillverkning eller underhåll av sådan materiel.

I paragraf 3 anmodas alla stater att se över befintliga kontrakt och beviljade licenser angående tillverkning och underhåll av vapen m. m. i syfte att bringa dessa att upphöra. Paragraf 4 innehåller beslut om att alla stater skall avstå från varje samarbete med Sydafrika i fråga om framställning och utveckling av kärnvapen.

Till efterkommande av säkerhetsrådets resolution föreskrev regeringen den 15 december 1977 i förordning (1977:1126) om tillämpning i fråga om Sydafrika av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner att 3 §, 4 § 1–3 samt 5 § i lagen skall tillämpas i fråga om Sydafrika. Samma dag utfärdade regeringen vidare med stöd av nämnda lag förordning (1977:1127) om vissa sanktioner mot Sydafrika. Dessa båda förordningar bör fogas till protokollet i detta ärende såsom *bilaga 2 och 3*.

De bestämmelser i lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner som därigenom träder i tillämpning har följande lydelse.

3 § Konungen får meddela förbud att från riket utföra vara avsedd att utföras till blockerad stat och förbud att till riket införa vara som härrör från blockerad stat.

4 § Konungen får meddela förbud att

1. till blockerad stat införa vara,
2. inom blockerad stat tillhandahålla vara avsedd för verksamhet av ekonomisk art.

3. utanför blockerad stat tillhandahålla vara avsedd för verksamhet av ekonomisk art som drives från den blockerade staten,

4. - - -

5 § Konungen får meddela förbud att vidtaga åtgärd som är ägnad att främja enligt 3 eller 4 § förbudet förfarande och som innebär

1. tillverkning, bearbetning, sammansättning, inställning, underhåll eller reparation av vara eller lämnande av tekniskt bistånd till sådan åtgärd.

2. lastning, lossning, transport eller mottagande till förvaring av vara eller tillhandahållande av transportmedel eller av utrustning eller förnödenhet för transport.

3. överlåtelse eller förvärv av vara, upplåtelse eller förvärv av särskild rätt därtill eller meddelande av försäkring därå eller rättshandling som avser i 1 eller 2 nämnd åtgärd beträffande vara.

4. överlåtelse eller förvärv av uppfinning eller upplåtelse eller förvärv av särskild rätt därtill, eller

5. lämnande eller förmedlande av uppdrag för åtgärd som anges i 1-4.

Den av regeringen utfärdade förordningen (1977:1127) om vissa sanktioner mot Sydafrika omfattar krigsmateriel och liknande materiel. I 1 § förordningen anges att med detta begrepp avses i detta sammanhang dels sådan materiel som är särskilt förtecknad i bilaga till kungörelsen (1949:614) angående förbud mot utförsel från riket av krigsmateriel dels motsvarande materiel utformad för polisiärt bruk. Viss förtecknad materiel utgör enligt nämnda bilaga krigsmateriel endast under förutsättning att den är utformad för militärt bruk. I den mån sådan materiel till följd av att denna förutsättning saknas icke är krigsmateriel men är utformad för polisiärt bruk innefattas den under kategorin "motsvarande materiel utformad för polisiärt bruk". Med denna definition avses att hindra att Sydafrika förses med vad som i resolutionen benämns som halvmilitär polisutrustning (paramilitary police equipment). Vid bedömningen av huruvida viss materiel skall anses utformad för polisiärt bruk får ställas motsvarande krav som f. n. gäller enligt kungörelsen (1949:614) angående förbud mot utförsel från riket av krigsmateriel dvs. att materielen med hänsyn till sin polisiära användning skall ha konstruerats, utrustats eller ändrats på sådant sätt att den påtagligt avviker från motsvarande civila materiel. Slutligen avses med krigsmateriel och liknande materiel även förnödenheter särskilt avsedda för tillverkning eller underhåll av sådan materiel. Förnödenheter har härvid samma innebörd som benämningen vara i lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner dvs. varje materiellt ting av lös egendoms natur samt elektrisk kraft.

I 2 och 3 §§ förbjuds utförsel från Sverige och införsel till Sydafrika av krigsmateriel och liknande materiel. I 4 § förbjuds att inom Sydafrika tillhandahålla krigsmateriel och liknande materiel genom upplåtelser av licenser för tillverkning eller underhåll av sådan materiel. Förordningens 5 § motsvarar 5 § i lagen om vissa internationella sanktioner med de begränsningar som föranleds av resolutionen. Slutligen ges i 6 § vissa processuella bestämmelser rörande förordningens tillämpning.

Med dessa bestämmelser är resolutionens bindande krav uppfyllda. För att också efterkomma resolutionens anmaning till staterna att se över alla eventuellt befintliga kontrakt och beviljade licenser angående tillverkning och underhåll av krigsmateriel i syfte att bringa sådana att upphöra har jag uppdragit åt krigsmaterielinspektören att infordra underlag härför. Detta arbete har redan påbörjats.

Förordningen (1977:1126) om tillämpning i fråga om Sydafrika av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner utfärdades den 15 december 1977 och träder i kraft den 1 januari 1978. Den samtidigt utfärdade förordningen (1977:1127) om vissa sanktioner mot Sydafrika träder likaså i kraft den 1 januari 1978. Förordningen omfattar förfaranden enligt avtal som har slutits efter den 4 november 1977 dvs. den dag då säkerhetsrådet antog resolutionen.

Förordningarna förfaller emellertid om inte regeringens beslut att sätta lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner i tillämpning i fråga om Sydafrika inom en månad från utfärdandet har underställts riksdagen för prövning av frågan huruvida det skall bestå och om det inte inom två månader därefter gillas av riksdagen.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna regeringens förordnande att 3 §, 4 § 1–3 samt 5 § lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner skall tillämpas i fråga om Sydafrika.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

Säkerhetsrådets resolution 418 (1977) den 4 november 1977

The Security Council,

Recalling its resolution 392 (1976) strongly condemning the South African Government for its resort to massive violence against and killings of the African people, including schoolchildren and students and others opposing racial discrimination, and calling upon that Government urgently to end violence against the African people and take urgent steps to eliminate apartheid and racial discrimination,

Recognizing that the military build-up and persistent acts of aggression by South Africa against the neighbouring States seriously disturb the security of those States,

Further recognizing that the existing arms embargo must be strengthened and universally applied, without any reservations or qualifications whatsoever, in order to prevent a further aggravation of the grave situation in South Africa,

Taking note of the Lagos Declaration for Action against Apartheid (S/12426),

Gravely concerned that South Africa is at the threshold of producing nuclear weapons,

Strongly condemning the South African Government for its acts of repression, its defiant continuance of the system of apartheid and its attacks against neighbouring independent States,

Considering that the policies and acts of the South African Government are fraught with danger to international peace and security,

Recalling its resolution 181 (1963) and other resolutions concerning a voluntary arms embargo against South Africa,

Convinced that a mandatory arms embargo needs to be universally applied against South Africa in the first instance,

Säkerhetsrådet,

Som erinrar om sin resolution 392 (1976), vilken starkt fördömer Sydafrikas regering för att den tillgriper massivt våld mot och mord på det afrikanska folket, däri inbegripet skolbarn och studerande och andra som motsätter sig rasdiskriminering, och vilken uppmanar denna regering att med det snaraste upphöra med våldet mot det afrikanska folket och vidtaga omedelbara åtgärder för att avskaffa apartheid och rasdiskriminering,

Som erkänner, att Sydafrikas militära uppbyggnad och ständiga aggressionshandlingar mot omgivande stater allvarligt stör dessa staters säkerhet,

Som vidare erkänner, att det rådande vapenembargot måste förstärkas och tillämpas allmänt utan några som helst reservationer eller inskränkningar för att hindra att den allvarliga situationen i Sydafrika ytterligare förvärras,

Som beaktar Lagos-deklarationen för åtgärder mot apartheid (S/12426),

Som är allvarligt oroat över att Sydafrika står på tröskeln till kärnvapenframställning,

Som starkt fördömer Sydafrikas regering för dess undertryckande åtgärder, dess utmanande vidmakthållande av apartheidssystemet och dess angrepp mot angränsande, självständiga stater,

Som anser, att den sydafrikanska regeringens politik och åtgärder riskerar internationell fred och säkerhet,

Som erinrar om sin resolution 181 (1963) och övriga resolutioner rörande frivilligt vapenembargo mot Sydafrika,

Som är övertygat om att i första hand ett obligatoriskt vapenembargo måste tillämpas allmänt mot Sydafrika,

Acting therefore under Chapter VII of the Charter of the United Nations.

1. *Determines*, having regard to the policies and acts of the South African Government, that the acquisition by South Africa of arms and related matériel constitutes a threat to the maintenance of international peace and security:

2. *Decides* that all States shall cease forthwith any provision to South Africa of arms and related matériel of all types, including the sale or transfer of weapons and ammunition, military vehicles and equipment, paramilitary police equipment, and spare parts for the aforementioned, and shall cease as well the provision of all types of equipment and supplies, and grants of licensing arrangements, for the manufacture or maintenance of the aforementioned:

3. *Calls* on all States to review, having regard to the objectives of this resolution, all existing contractual arrangements with and licences granted to South Africa relating to the manufacture and maintenance of arms, ammunition of all types and military equipment and vehicles, with a view to terminating them:

4. *Further decides* that all States shall refrain from any co-operation with South Africa in the manufacture and development of nuclear weapons:

5. *Calls upon* all States, including States non-members of the United Nations, to act strictly in accordance with the provisions of this resolution:

6. *Requests* the Secretary-General to report to the Council on the progress of the implementation of this resolution, the first report to be submitted not later than 1 May 1978:

7. *Decides* to keep this item on its agenda for further action, as

Som därför handlar med stöd av kapitel VII i Förenta Nationernas stadga,

1. *Fastslår*, med beaktande av den sydafrikanska regeringens politik och handlingar, att Sydafrikas förvärv av vapen och liknande materiel utgör ett hot mot upprätthållandet av internationell fred och säkerhet:

2. *Beslutar*, att alla stater genast skall upphöra med att förse Sydafrika med vapen och liknande materiel av alla slag, däri inbegripet försäljning eller överlåtelse av vapen och ammunition, militära fordon och utrustning, halvmilitär polisutrustning och reservdelar för ovannämnt materiel, och att de även skall upphöra med att tillhandahålla alla slag av utrustning och förnödenheter och beviljande av licenser för tillverkning eller underhåll av sådan materiel:

3. *Uppmanar* alla stater att, med beaktande av målsättningen för denna resolution, granska alla förefintliga kontraktsöverenskommelser med Sydafrika jämte alla beviljade licenser angående tillverkning och underhåll av vapen, ammunition av alla slag och militär utrustning och fordon, i syfte att bringa sådana kontraktsöverenskommelser och licenser att upphöra:

4. *Beslutar vidare* att alla stater skall avstå från varje samarbete med Sydafrika vad avser tillverkning och utveckling av kärnvapen:

5. *Uppmanar* alla stater, även stater som ej är medlemmar av Förenta nationerna, att handla helt i enlighet med bestämmelserna i denna resolution:

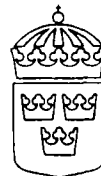
6. *Anmodar* generalsekretären att avge rapport till rådet om hur fullgörandet av denna resolution fortskrider. Den första rapporten skall avlämnas senast den 1 maj 1978:

7. *Beslutar* att denna punkt skall finnas kvar på dagordningen för yt-

appropriate, in the light of developments.

terligare åtgärder som kan vara lämpliga med hänsyn till utvecklingen.

Svensk författningssamling

SFS 1977:1126

Utkom från trycket
den 29 dec. 1977

Förordning om tillämpning i fråga om Sydafrika av lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner;

utfärdad den 15 december 1977.

Regeringen föreskriver att 3 §, 4 § 1--3 samt 5 § lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner skall tillämpas i fråga om Sydafrika med anledning av den resolution som Förenta Nationernas säkerhetsråd den 4 november 1977 har antagit angående Sydafrika.

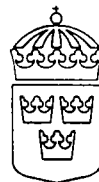
Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1978.

På regeringens vägnar

STAFFAN BURENSTAM LINDER

Sven Norberg
(Handelsdepartementet)

Svensk författningssamling

SFS 1977:1127 Utkom från trycket
den 29 dec. 1977

Förordning om vissa sanktioner mot Sydafrika;

utfärdad den 15 december 1977.

Regeringen föreskriver följande.

- 1 § Med krigsmateriel och liknande materiel avses i denna förordning
1. materiel som är upptagen i bilagan till kungörelsen (1949: 614) angående förbud mot utförsel från riket av krigsmateriel.
 2. motsvarande materiel utformad för polisiärt bruk.
 3. förnödenheter särskilt avsedda för tillverkning eller underhåll av materiel som anges i 1 och 2.
- 2 § Krigsmateriel och liknande materiel får ej utföras från riket, om den är avsedd att införas till Sydafrika.
- 3 § Krigsmateriel och liknande materiel får ej införas till Sydafrika.
- 4 § Krigsmateriel och liknande materiel får ej tillhandahållas utanför Sydafrika om den är avsedd för verksamhet av ekonomisk art som drives från Sydafrika. Ej heller får genom upplåtelse av licens för tillverkning eller underhåll sådan materiel tillhandahållas inom Sydafrika i verksamhet av ekonomisk art.
- 5 § Åtgärd får ej vidtagas som är ägnad att främja i 2–4 § nämnd handling och som innebär
1. tillverkning, bearbetning, sammansättning, installering, underhåll eller reparation av krigsmateriel eller liknande materiel eller lämnande av tekniskt bistånd till sådan åtgärd.
 2. lastning, lossning, transport eller mottagande till förvaring av krigsmateriel eller liknande materiel.
 3. överlåtelse av krigsmateriel eller liknande materiel eller upplåtelse av särskild rätt därtill.
 4. överlåtelse av uppfinning av krigsmateriel eller liknande materiel eller upplåtelse av särskild rätt därtill, eller
 5. lämnande eller förmedlande av uppdrag för åtgärd som anges i 1–4.
- 6 § Förbud enligt denna förordning gäller svensk medborgare och utlänning med avseende på handling som han företager här i riket eller på svenskt fartyg eller luftfartyg.

SFS 1977:1127

Svensk medborgare som utom riket företager handling som är förbjuden enligt 2–5 § dömes efter lagen (1971:176) om vissa internationella sanktioner och vid svensk domstol, även om 2 kap. 2 eller 3 § brottsbalken ej är tillämplig och utan hinder av 2 kap. 5 a § första och andra styckena nämnda balk.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1978. Förordningen omfattar dock ej förfarande eller åtgärd enligt avtal som har slutits före den 5 november 1977.

På regeringens vägnar

STAFFAN BURENSTAM LINDER

Sven Norberg
(Handelsdepartementet)